

Стенографски дневникъ

НА

34. заседание

Събота 20 април, 1940 г.

(Открито въ 11 ч. 10 м.)

Председателствувалъ подпредседателятъ Димитъръ Пешевъ. Секретари: Александъръ Загоровъ и Стефанъ Багриловъ.

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е :

	Стр.		Стр.
Съобщения:		Бюджетопроектъ за разходите презъ 1940 бюджетна година по Министерството на железницитъ, пошитъ, телеграфитъ и телефонитъ — Главна дирекция на пошитъ, телеграфитъ и телефонитъ (Докладване и разискване)	859
Отпуски	857	Говорили: Е. Клянтевъ	859
Предложение	867	Д. Захариевъ	860
Законопроекти	867	П. Марковъ	862
По дневния редъ:		Т. Поляковъ	864
Предложение за одобрение на нѣкои царски укази отъ 1940 г. (Приемане)	857	К. Митаковъ	865
Говорили: П. Стайновъ	858	Дневенъ редъ за следващото заседание:	867
М-ръ Д. Божиловъ	858		

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Присъжествува въ нужното число народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отсъствуватъ следнитъ народни представители: Александъръ Гатевъ, Александъръ Радоловъ, д-ръ Атанасъ Поповъ, Борисъ Мончевъ, Гаврилъ Ленковъ, Георги Миковъ, Георги Тодоровъ, Деню Чолаковъ, Димитъръ Арнауудовъ, Дълячо Тодоровъ, Иванъ Батембергски, Кирилъ Минковъ, Киро Арнауудовъ, Марко Сакарски, Милети Начовъ, Никола Генковъ, д-ръ Никола Минковъ, д-ръ Николай П. Николаевъ, Петко Кършевъ, Светославъ Славовъ, Стоянъ Димовъ и Тотю Маровъ).

Имамъ да направя следнитъ съобщения.

Председателството е разрешило отпущъ на следнитъ народни представители:

на г-нъ Филипъ Махмудиевъ — 3 дни, отъ 22 до 24 т. м.;
на г-нъ Светославъ Славовъ — 1 день, за 20 т. м.;
на г-нъ Ангелъ Сивиниовъ — 1 день, за 20 т. м.;
на г-нъ Василь Цвѣтковъ Василевъ — 1 день, за 22 т. м.;
на г-нъ Гаврилъ Ленковъ — 2 дена, за 20 и 22 т. м.;
на г-нъ Георги Миковъ — 1 день, за 22 т. м.;
на г-нъ д-ръ Георги Рафаиловъ — 3 дни, отъ 22 т. м.;
на г-нъ Димитъръ Сараджовъ — 1 день, за 24 т. м.;
на г-нъ Екимъ Екимовъ — 2 дена, за 20 и 22 т. м.;
на г-нъ Николай Султановъ — 3 дни, отъ 22 т. м.;
на г-нъ Никола Генковъ — 5 дни;
на г-нъ Петко Кършевъ — 1 день, за 20 т. м.

Народниятъ представителъ г-нъ Тотю Йордановъ Маровъ, който се е ползувалъ досега съ 20 дни отпущъ по болестъ, моли да му се разреши още 10 дни отпущъ. По-неже това може да стане съ съгласието на Народното събрание, ще питамъ г-да народнитъ представители.

Кои то г-да народни представители сѣ съгласни да се разреши исканиятъ отпущъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ точка първа на дневния редъ:

Одобрение предложението за одобрение на нѣкои царски укази отъ 1940 г.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ Дочо Христовъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ проекторешението за одобрение на нѣкои царски укази отъ 1940 г.

Г-да народни представители! Презъ настоящата година се наложи да се забрани износътъ на известни стоки, както и да се разреши износътъ на други такива. Това се извърши съ постановления на Министерския съветъ, одобрени съ царски укази, както следва:

I. Съ XII-то постановление, протоколъ № 22, отъ 16 февруарий 1940 г., одобрено съ указъ № 28, отъ 21 февруарий с. г., е разрешенъ износътъ на косми отъ ангорски зайци.

II. Съ XIII-то постановление, протоколъ № 22, отъ 16 февруарий 1940 г., одобрено съ указъ № 29, отъ 21 февруарий с. г., е разрешено на Стефанъ Челебиевъ, отъ София, да изнесе за чужбина една комбинирана пишуша и смѣтачна машина.

III. Съ XV-то постановление, протоколъ № 22, отъ 16 февруарий 1940 г., одобрено съ указъ № 30, отъ 21 февруарий с. г., е разрешено на фирмата Георги Радомировъ, отъ София, да изнесе за Италия, за фирмата „Белфанти“, Милано, около 430 броя ампули (за инъекции) „Аспилази“, които сѣ безъ лѣчебна стойностъ, като вмѣсто тѣхъ внесе същото количество нови ампули отъ същия препаратъ.

IV. Съ XIV-то постановление, протоколъ № 22, отъ 16 февруарий 1940 г., одобрено съ указъ № 31, отъ 21 февруарий с. г., е разрешено на минно и търговско акционерно дружество „Ерцъ“, София, да изнесе за чужбина една металическа частъ за локомотивъ, на тежестъ около 26 кгр.

V. Съ II-то постановление, протоколъ № 22, отъ 16 февруарий 1940 г., одобрено съ указъ № 32, отъ 21 февруарий с. г., е разрешено на Съюза за закрѣпа на децата въ България да изнесе за Турция 500 памучни фланелки, на обща тежестъ около 200 кгр., за раздаване на малкиѣ деца на семействата, пострадали отъ земетресението.

VI. Съ XXV-то постановление, протоколъ № 28, отъ 21 февруарий 1940 г., одобрено съ указъ № 33, отъ 28 февруарий с. г., е разрешено на I-ва Българска стъкларска фабрика въ с. Гебедже да изнесе за Румѣния една машина за изрѣзване на стъкларски издѣлѣя.

VII. Съ XXVII-то постановление, протоколъ № 28, отъ 21 февруарий 1940 г., одобрено съ указъ № 34, отъ 28 февруарий с. г., е разрешено на фирмата Вълчевъ & С-ие,

София, да изнесе за Германия 80 броя употребявани мотори за мотоциклети, срещу внос на толкова нови такива мотори.

VIII. Съ XXVI-то постановление, протокол № 28, от 21 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 35, от 28 февруарий с. г., е разрешено на Главната дирекция на железниците и пристанищата, отделение машинно, да изнесе за Италия една моторна система „Фиат“, кгр. 24.000.

IX. Съ XXX-то постановление, протокол № 28, от 21 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 36, от 28 февруарий с. г., е разрешено на Соломон Симеонов Шварцман, от гр. София, бул. „Царь Фердинанд“ № 95а, да изнесе за чужбина една металческа употребявана ажурна машина, на тегло около 60 кгр.

X. Съ XXIX-то постановление, протокол № 28, от 21 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 37, от 28 февруарий с. г., е разрешено на акционерно дружество „Симонази“, София, да изнесе за Германия 1.000 кгр. стара мед, негодни медни матрици и др. отпадъци от мед, получени при производство на грамофонни плочи, срещу които смята фирма да внесе 970 кгр. нето медни аноди, напластени по електролитен начин.

XI. Съ XXVIII-то постановление, протокол № 28, от 21 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 38, от 28 февруарий с. г., е разрешен износът на железна сгуря срещу предварителен внос на чугун, чемберник, валицарат, бетонно желязо, водопроводни тръби, дребен желязоплатен материал и други метали.

Износът на сгурята срещу предварителен внос на изброените стоки да става под контрола на Българската народна банка.

XII. Съ XXXI-то постановление, протокол № 28, от 21 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 39, от 28 февруарий с. г., е разрешено на дружество „Свѣтлина“, София, да изнесе за чужбина следните електрически акумулаторни автомобилни коли и резервни части за тях, именно:

1) една електрическа акумулаторна кола, тип Е. Д. 800 II, бруто около 1641 кгр;

2) една електрическа акумулаторна кола, тип Е. К. 750, бруто около 779 кгр;

3) една електрическа акумулаторна кола, тип Е. К. 751, бруто около 809 кгр., и

4) две каси съ резервни части, бруто около 63 кгр.

XIII. Съ IV-то постановление, протокол № 11, от 29 януарий 1940 г., одобрено съ указ № 40, от 1 март с. г., е забранен износът за чужбина на прѣсни, подготвени или преработени въ други продукти стомаси, годни за сирнична мая, както и сирнична мая.

XIV. Съ I-то постановление, протокол № 30, от 23 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 41, от 1 март с. г., е забранен износът на кожни отпадъци и произведения от тях изкуствен гонь.

XV. Съ I-то постановление, протокол № 33, от 28 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 42, от 4 март с. г., е разрешен износът на 30.000 тона железна сгуря за Германия, срещу доставяни от там стоманени материали.

XVI. Съ XX-то постановление, протокол № 34, от 29 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 43, от 4 март с. г., е разрешено на монтора Паулъ Георгъ Хофелих, от Германия, да изнесе монтажните металчески инструменти, кгр. бруто 47, обмитени за внос съ вносна пътн. квитанция № 1557, от 16 януарий 1940 г., на Столичната митница.

XVII. Съ XXII-то постановление, протокол № 34, от 29 февруарий 1940 г., одобрено съ указ № 44, от 7 март с. г., е разрешено:

1) на „Лондон—Рекорд“, София, бул. „К. Стоилов“ № 32 да изнесе за чужбина следните употребявани металчески изделия:

а) две хидравлически комплекти преси за грамофонни плочи;

б) една хидравлическа помпа за пресит;

в) една шлайф-машина за шлифване на грамофонни плочи, и

г) разни части за горните преси и помпа.

2) на И. Самуилов, София, да изнесе за чужбина една железна форма за вулканизирание, заедно съ един желязен пръстен;

3) на акционерно дружество „Темел“, София, ул. „Веслец“ № 6, да изнесе за чужбина разни мостри от металчески специалитети, на общо тегло 1.420 кгр. бруто, и

4) на акционерно дружество „Р. Шилхауер“, София, да изнесе за чужбина два броя парични каси-модели.

Казанит по-горе укази, съгласно чл. 13 от закона за митниците, подлежатъ също на одобрение от Народното събрание.

Това като излагамъ, моля ви, г-да народни представители, да разгледате и, ако одобрите, да приемете представеното ви за целта решение.

Гр. София, април 1940 г.

Министъръ на финанситъ: Д. Божиловъ

ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобрение на нѣкои царски укази отъ 1940 г.

На основание чл. 13 отъ закона за митниците, одобряватъ се казанитъ по-долу укази, както следва:

Укази № 28, отъ 21 февруарий, 29, отъ 21 февруарий, 30, отъ 21 февруарий, 31, отъ 21 февруарий, 32, отъ 21 февруарий, 33, отъ 23 февруарий, 34, отъ 23 февруарий, 35, отъ 23 февруарий, 36, отъ 28 февруарий, 37, отъ 28 февруарий, 38, отъ 28 февруарий, 39, отъ 28 февруарий, 40, отъ 1 мартъ, 41, отъ 1 мартъ, 42, отъ 4 мартъ, 43, отъ 4 мартъ, и 44, отъ 7 мартъ, всички отъ 1940 г.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Петко Стайновъ.

Петко Стайновъ: Моля г-на министра на финанситъ, ако обича, да ни каже, по точка XI, какво количество сгурия ще бъде изнесено. Обикновено досега ние винаги сме одобрявали такива предложения — както бѣше и завчера съ предложението за старото желязо — но желязътъ да знаеме какво количество сгурия е предвидено да се изнесе.

Въпрос. Понеже въ повечето предложения се казва за коя страна става износътъ, ако обича, г-нъ министърътъ да ни каже, дали е предвидено отъ Министерския съветъ, за кои страни ще стане износътъ на сгурията.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г-нъ министърътъ на финанситъ.

Министъръ Добри Божиловъ: Г-да народни представители! Сведенията за сгурията сѣ противоречиви, има голѣмъ толеранс. Нѣкои казватъ, че ще се изнесатъ 2.000, други — 20.000 вагона. Когато почнатъ да копаятъ сгурията и товарятъ вагонитъ, тогава ще видимъ, обаче азъ мисля, че истината е нѣкъде по срѣдата.

За износителитъ и странитъ, въ които ще се изнася, ще отговоря следното. По закона за митниците нужно е само да се отмени забраната на износа на сгурията — останалото се решава отъ Народната банка и Експортния институтъ. Понеже видѣхме неудобство при други решения, въ които бѣха посочени странитъ и лицата, а после и за количествата ставаше нужда да се правятъ промѣни, то сега, отговаряйки точно на изискванията на закона за митниците, нужно е само да се позволи износътъ, безъ да ни интересува въ коя страна и кои лица ще изнасятъ. Въ всички укази ще видите, въ различие отъ по-рано, че имената на експортторитъ и странитъ не се посочватъ.

Ако въпрѣки тия пояснения, които направихъ, народното представителство желае за въ бъдеще да се поставятъ имената на експортторитъ и странитъ, въ които се изнася, нѣмамъ нищо противъ — макаръ че това не се иска отъ закона за митниците.

Износътъ на сгурията въ всѣки случай смѣтамъ, че ще бъде срѣдно между 2.000 и 20.000 вагона. Никой не може да каже какъвъ ще бъде износътъ. Всѣко изнасяне трѣбва да става по предварително решение на Министерския съветъ, който ще преценява условията на износа. Когато конкретно се реализира износътъ, Министерскиятъ съветъ одобрява решението на Народната банка и на Експортния институтъ. Така че има контролъ. Но ако искате въ бъдеще да се посочватъ и имената на износители и странитъ, въ които се изнася, ще ги поставяме. Обаче това не се изисква отъ закона за митниците. Ако г-нъ професоръ Стайновъ желае да правимъ това, ще ги поставяме.

Петко Стайновъ: Азъ само поискахъ освѣтление.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване предложението. Тѣзи г-да народни представители, които приематъ предложението за одобрение на

нѣкои царски укази отъ 1940 г., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събрание то приема.

Минаваме къмъ точка втора отъ дневния редъ:

Докладъ на бюджетарната комисија по бюджетопроекта за разходитѣ по Главната дирекција на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ за 1940 бюджетна година.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Еню Клянтевъ.

Еню Клянтевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Когато се явяваме на тази трибуна да говоримъ по бюджета на държавата, въ който е изразена политиката на правителството, безспорно, ние сме поставени при положение да правимъ нашитѣ разисквания общо, да засегнемъ цѣлостната политика на държавата. Другъ е случаятъ, когато се явяваме да говоримъ по бюджетопроектитѣ на отдѣлнитѣ ресори. Тогава ние се ограничаваме да говоримъ само въ рамкитѣ на материята, която се отнася за отдѣлния ресоръ.

Г-да народни представители! Често, когато говоримъ отъ това мѣсто за постиженията въ всички области на нашия животъ, ние изразяваме нашето недооволство. Азъ съмъ на противно мнение. Ние трѣбва да бждемъ доволни отъ това, което сме постигнали досега, защото материалната и духовна култура, която имаме и на която се радва нашата страна, безспорно, не се дължи на постижения отъ вчера и днесъ, а отъ миналото. Като имаме предвидъ всички перипетии, презъ които е миналъ животътъ на българското царство отъ освобождението до епохата, на която сме съвременници, ние ще можемъ да намѣримъ причинитѣ, защо не можемъ да отидемъ напредъ, тамъ, където искаме и където би трѣбвало да бждемъ.

Г-да народни представители! Не е лесна работа да се направи разширение на службата на телеграфитѣ, пошитѣ, телефонитѣ и на радиото. Това е огромна, колосална работа, за която се искатъ много срѣдства. И често пъти ние сме бивали спъвани отъ фактори, които не сме имали предвидъ, когато сме предприемали известни мѣрки въ тази областъ. За да имате представа за спънкитѣ, които е срѣщала въ миналото нашата държава, азъ ще си позволя да цитирамъ нѣкои цифри отъ таблицата къмъ печатното изложение по бюджетопроекта на държавата за 1940 г., което ни дава министърътъ на финанситѣ.

Въ 1885 г., когато правителството не е могло да има предвидъ, че ще му се наложи една военна конюнктура, война съ нашитѣ съседи, държавата е имала бюджетъ 27 милиона лева кръгло, по поради войната разходитѣ съ се покачили на 40 милиона лева кръгло, или бюджетътъ е приключилъ съ единъ дефицитъ отъ 13 милиона лева. Да припомнимъ бюджета презъ ония години съ 13 милиона лева дефицитъ, можете да си представите колко голѣма спънка е било това за цѣлото държавно строителство!

Въ 1886 г., когато вече държавата се е мѣчила да заличи послѣдствията отъ войната, бюджетътъ е билъ 49 милиона лева кръгло, а се приключва съ 55 милиона лева разходи, или съ 6 милиона лева дефицитъ. Всичко това дава отражение върху строителната политика на нашата държава.

Въ 1912 г., когато държавата се намира наново въ война, имаме бюджетъ 251 милиона лева, който се приключва съ 291 милиона лева разходи кръгло, или съ дефицитъ 40 милиона лева кръгло. На следващата 1913 г., когато също сме въ война и държавата се намира при обстоятелства, които също изискватъ по-голѣми разходи, имаме бюджетъ отъ 248 милиона лева кръгло, който се приключва съ разходи 345 милиона лева, или съ дефицитъ 97 милиона лева.

Ясно е, г-да народни представители, че тия дефицити трѣбва да се покриватъ презъ следващитѣ години, а това означава спъване на строителството на държавата. Вследствие на това ние не сме могли да отидемъ тамъ, където нашето желание ни тласка, не сме могли да отидемъ напредъ.

Въ всѣки случай, ние не можемъ да не се радваме, не можемъ да не бждемъ доволни отъ развитието на нашитѣ пощи, телеграфи, телефони и радио. Г-да народни представители! Какво представляватъ телеграфитѣ и телефонитѣ? Тѣ сѣ отъ жизненъ интересъ за насъ. Тѣхната роля въ стопанско и културно отношение въ съвременната държава е твърде голѣма. Тази служба има голѣмо значение, особено когато е въ рѣцетѣ на самата държава. Ние трѣбва да бждемъ извънредно много доволни, че този голѣмъ ресоръ, който ежедневно се разраства, не е въ рѣцетѣ на отдѣлни акционери, но въ рѣ-

цетѣ на държавата. Ние често пъти правимъ сравнение съ далечни държави. Азъ нѣма да правя сравнение съ далечни държави, но съ нашитѣ съседи. Може би нашата северна съседка иска да се постави наравно съ нашитѣ телеграфи и телефони, но тамъ се работи при други условия. Телефонната мрежа въ северната ни съседка не е собственостъ на държавата, а е въ чужди рѣце — доколкото знамъ, въ рѣцетѣ на американската компания „Стандардъ“. Тази компания диктува телефонното дѣло тамъ и каквото тя направи, това приема и румѣнската държава. У насъ е тъкмо обратното, у насъ и телеграфитѣ, и телефонитѣ, и пошитѣ, и радиото сѣ въ рѣцетѣ на държавата. И не само това. За насъ е гордостъ, че имаме и други важни ресори, които — не е мѣстото сега тукъ да ги изброявамъ — също така сѣ въ рѣцетѣ на държавата. Следователно, държавата е единъ добъръ стопанинъ.

Телеграфитѣ и телефонитѣ иматъ значение не само въ мирно време, тѣ сѣ тѣсно свързани и съ нашата народна отбрана. Когато държавата разполага съ тѣхъ въ мирно и военно време, тя може да очертае рѣситѣ, въ които трѣбва да се движатъ съответнитѣ служби. Затуй казахъ, повторихъ и ще потрѣтя, че ние трѣбва да бждемъ доволни, че сме тамъ, където нашитѣ съседи биха желали да бждатъ и тѣ поставени.

Г-да народни представители! Пощенската, телеграфна и телефонна служба у насъ действително се развиватъ. Да вземемъ Спестовната каса. Днесъ въ Спестовната каса има вложени спестявания въ размѣръ на 4 милиарда лева кръгло. Тѣзи спестявания се явяватъ вече и въ полза на държавата. Както знаете, ние взехме вече взаимнообразно отъ тамъ суми, за да можемъ да следваме една голѣма строителна политика.

Независимо отъ това, днесъ отъ 1.100 общини кръгло въ страната, 550 — значи 50% отъ тѣхъ — иматъ телеграфо-пощенски станции, макаръ и петостепенни, които играятъ голѣма роля въ общинитѣ и задоволяватъ напълно тѣхнитѣ нужди. Вънъ отъ тѣзи станции, има и около 290 телефонни поста, които обслужватъ по-малки населени пунктове въ нашата страна. Виждате положението, до което сме стигнали въ развитието на тѣзи служби. Неотдавна ние гласувахме тукъ единъ заемъ въ размѣръ на 400.000.000 л. за капазване нови технически съоръжения и уреди за нашитѣ пощи, за да можемъ да усъвършенствуваме службитѣ до такава степенъ, че като отидемъ въ нѣкоя телеграфо-пощенска станция, да не се базимъ съ часове, а мигновено да свършимъ работата си. Днесъ условията на живота изискватъ бързи съобщения. Независимо отъ това, заемътъ ще допринесе и за окончателно усъвършенстване на радиослужбата у насъ, която е по-нова. Съ тази служба ние ще трѣбва да отидемъ още напредъ. Доколкото ми се простиратъ сведенията, ще бждатъ построени и малки радиостанции въ Бургасъ и други мѣста на нашата страна, където предаването по радиото сега не може да става тъй, както налагатъ техническитѣ изисквания. По този начинъ ще имаме едно радиофинансироване на страната въ пълния смисълъ на думата.

Наредъ съ туй днесъ се налага и задачата, селското население да се снабди съ естивни, на достъпни цени радиоапарати, защото днесъ радиото е една необходимостъ за всички. Всички знаете докъде сме стигнали въ малки и голѣми градове въ областта на тази служба.

Г-да народни представители! Често пъти се смѣта, че когато даденъ стопански ресоръ е повѣренъ на държавата, общината или на времето на постояннитѣ комисиѣ, той се стопанисва лошо. Отъ бюджета на държавата за 1940 г. се вижда, че отъ пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ се предвижда да постѣнятъ 371 милиона лева — давамъ цифрата кръгло — а за разходи на пошитѣ се предвиждатъ 260 милиона лева. Значи, държавното съкръщение ще получи една печалба отъ 111 милиона лева отъ нашитѣ пощи. Следователно, върна е оная смѣтка, която ни се правеше миналата година, когато се искаха 520 милиона лева за усъвършенстване на телеграфната и телефонната служби, че тѣзи пари нѣма да бждатъ загубени. И тогава, както и днесъ, клиентитѣ търсятъ апаратитѣ по магазинитѣ, но ги нѣмаме. Ако можемъ да ги доставимъ навреме, пре-красно ще може въ 5 години този заемъ отъ 520 милиона лева да се покрие отъ прихода на пошитѣ и следъ това държавата да продължава пакъ да получава отъ тѣхъ чистъ приходъ.

Г-да народни представители! Понеже разполагамъ съ твърде малко време и не искамъ да злоупотрѣбя съ вашето търпение, азъ ще привърша. Въ службитѣ по пошитѣ, телеграфитѣ, телефонитѣ и радио сѣ ангажирани въ работа извънредно много работни рѣце, интелигентни хора, които, съобразно своя цензъ, изпълняватъ разни

длъжности и съ това допринасят полза и на себе си, и на обществото, и на държавата. Значи, този ресорс, покрай другото, дава прехрана и на един голям чиновнически персонал.

Г-да народни представители! Върно е, че телеграфопощенците не са платени добре. Отъ това място (Сочи трибуната) се е правила много пъти констатацията, че българският чиновник не е платен добре. Но това е нашата държава — бедна страна! Чиновниците ще бъдат платени добре, когато нашият национален доход се увеличи дотам, че да може да задоволи всички нужди, които има.

Г-да народни представители! Искам да изкажа едно пожелание. Нека телеграфопощенците бъдат доволни отъ това, което им дава държавата, и да продължават да работят съ същия ентузиазъм, съ същото желание, съ същия жар, като добри българи, както са работили досега, съ надежда, че те ще бъдат добре преценени отъ българското общество и отъ нас и че, когато възможностите ни позволят, ние ще задоволим и техните нужди, въ смисъл да бъдат по-добре платени.

Но, г-да народни представители, вие виждате каква мъжността срѣщаме при разглеждането на отделните бюджетопроекти въ комисията. Снощи комисията е заседавала до 2 ч. след полунощ; днес тукъ ще заседаваме пакъ до 2 ч. след пладне. Всички искатъ отъ г-на министъра на финансите. Той даде не само въ рамките на възможното, но даде и много повече, отколкото дори можеше да се очаква. Ние виждаме колко подобрения се вмъкнаха и въ сегашния бюджет на пощите, колко нови служби се създадоха, колко кредити се увеличиха. Нека ни бъде позволено да кажа, че азъ съмъ извънредно много доволенъ отъ онова, което се даде въ комисията. Докато миналата година телеграфопощенската служба въобще беше много зле, ние виждаме, че сега, благодарение творческия и широкъ замахъ на г-на министъра на финансите, тази служба се освободи отъ много недъзи и ще може да се разрастне и да отговори на нуждите, на повелите на днешното време. Въпреки стѣсненото положение, въ което се намираме днесъ, въпреки че сме въ една война неформална, а стопанска война, нашиятъ министъръ на финансите пакъ можъ да намѣри и да отдели срѣдства за бюджета на пощите и по този начинъ да имъ даде възможностъ да отидатъ още по-напредъ въ развитието си.

Г-да народни представители! Азъ съмъ доволенъ, че телеграфопощенските служби днесъ не са тамъ, където бѣха вчера. Днесъ те са по-напредъ и, дай, Боже, съ общи усилия въ утрешния денъ да ги тласнемъ още по-напредъ въ служба на народното стопанство. (Ржкоплѣскания)

Председателстващъ Димитър Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Димитър Захариевъ.

Г-нъ Захариевъ! Имате предвидъ, че разполагате само съ 15 минути, колкото позволява правилникътъ. Нѣма да допусна никакво продължение на времето, защото времето ни е много ограничено.

Димитър Захариевъ: (Отъ трибуната. Чете) Г-да народни представители! Значението на пощите, телеграфите, телефоните и радиото въ съвременната държава е огромно. Немислими са стопански възходъ, търговия, външна и вътрешна, правиленъ политически животъ, културно издигане, цивилизация и въобще държава въ съвремененъ смисълъ на думата безъ тоя институтъ. Всички интереси, и материални и духовни, както на държавата, така и на нейните граждани, са въ зависимостъ отъ пощите, телеграфите, телефоните и радиото. Отъ съвършенството и развитието имъ може да се сѣди съвсемъ безпогрѣшно за висотата, на която се намира дадена страна по стълбата на цивилизацията.

Г-да! Необходимостта имъ особено се подчертава въ моменти като настоящия, когато надъ народите е надвиснала сѣнката на една война, чийто размѣри и край не могатъ да се предвизятъ, когато събитията се редятъ едно следъ друго съ свѣткавична бързина и нормалното съществуване на народите е поставено всеки моментъ на изпитание.

Нанстина, не можемъ да си представимъ днесъ организирано общество, при така сложената международна и вътрешна политическа и стопанска обстановка, съ всичките негови проявления и нужди, безъ пощи, телеграфи, телефони и радио, наречени много сполучливо „нервна система“ на държавния организъмъ.

По своята сѣщностъ пощата е общественополезно учреждение, служещо на стопански, национални и културни цели. Всѣко колебание въ тези отрасли чувствително се

отразява на нейния развой, но и всѣко разстройство въ нея дава своя лошъ отпечатъкъ и на стопанския животъ въ страната. Следователно, на пощата не бива да се гледа само като на държавно предприятие, което да реализира печалби, както е предвидено и сега въ бюджета за 1940 г. да постѣпятъ 100 милиона лева, а ако се прибавятъ и таксите, които би платила държавата за своята кореспонденция — поща, телеграфъ и телефонъ — би се достигнала несравнено по-голяма сума, но трѣбва да се има като единъ важенъ инструментъ за народностопански и културни начинания. Поради всичко това тя трѣбва да бъде напълно стабилна, нейната организация и дейностъ трѣбва да бъдатъ безукоризнени, а заетиятъ персоналъ подготвенъ и напълно задоволенъ — главно условие за честно изпълняванъ служебенъ дългъ.

Поради тази важностъ, сега, когато предстои разглеждането и гласуването на бюджета за 1940 бюджетна година, нека ми бъде позволено да направя единъ макаръ и съвсемъ бѣгълъ прегледъ на развитието и положението, въ което се намиратъ днесъ пощите, телеграфите, телефоните и радиото у насъ, и по-специално — положението на персонала, заангажиранъ въ това важно държавностопанско предприятие.

Азъ ще си послужа съ нѣколко цифрови данни, отъ които ще се види какъ е вървѣло развитието на службите, количеството на работата, числото на персонала, въ зависимостъ отъ това развитие, и неговото материално възна-граждение, последователно — отъ основаването на пощи, телеграфи и телефони у насъ, като вземамъ за база 1880 г., до днесъ.

Съ целъ за яснота, ще направя съпоставяния на периоди презъ 20 години. Раздѣлямъ службите на два отдела въ зависимостъ отъ характера имъ: първо, поща, телеграфъ, телефонъ и радио, чийто размѣръ се определя въ зависимостъ отъ трафика, т. е. бройките писма, разговори, телеграми и пр., и, второ, парични служби, където количеството на работата се измѣрва съ числото на операциите, които са извършени. За да не ви отегчавамъ, г-да народни представители, съ подробни цифри, ще ви кажа само крайните резултати.

Въ 1880 г. общиятъ трафикъ е билъ 772.115; въ 1900 г. — 18.224.535; въ 1920 г. — 107.637.586; въ 1938 г. — 158.152.294. Явно е отъ тия данни, г-да народни представители, голѣмото, прогресивно и непрекъснато увеличение на работата по разните служби презъ визирания периодъ отъ време.

Ако обрънемъ тия цифри въ проценти, ще получимъ следната картина. За първите 20 години, отъ 1880 до 1900 г., увеличението е общо 2.260%; за вторите 20 години, 1900—1920, увеличението е 490%; за последния периодъ отъ 20 години, 1920—1938 г., увеличението е 47%. Ценниятъ книжа аеропланна поща и телефонната служба са открити по-късно и затова за тяхъ не посочвамъ данни за първите години.

Развитието на паричните служби по ведомството на пощите, телеграфите, телефоните и радиото, а именно „Спестовна каса“, „Пощенски записи“ и „Чекова служба“, по брой на операциите, се е движило, както следва — пакъ ще ви дамъ крайните резултати.

Въ 1882 г. общиятъ брой на операциите е билъ 22.842; въ 1902 г. — 634.015; въ 1922 г. — 1.741.014; въ 1938 г. — 4.959.688. Пресметнато въ проценти, увеличението е следното: за 1882—1902 г. — 2.675%; за 1902—1922 г. — 175%; за 1922—1938 г. — 185%.

Такова е приблизително положението и въ всички други служби отъ пощенското ведомство, каквито са: пощенски бонове, междуселска поща, сухопътни пощенски трактове, подвижни пощенски писалища, международна кореспонденция и пр. Навсѣкжде се констатира непрекъснато разрастване, постоянно увеличение на работата.

Тоя безспоренъ възходъ може да се обясни съ наличността на две важни условия: първо — голѣмото значение на пощите, телеграфите и телефоните за съвременните начини на живѣне и, второ, също много важно условие, стремежътъ на българския народъ, изостаналъ отъ петвѣковното робство въ създаването на своята материална и духовна култура, да догони напредналите народи.

Третиятъ, най-важенъ факторъ за развитието на тоя институтъ, са грижите на държавата. Тукъ, обаче, трѣбва да се констатира, че тия грижи са били крайно недостатъчни. Това се вижда отъ многото официални документи. Нѣма да се спирамъ подробно върху тоя въпросъ. Ще спомена само, че освенъ нѣколкото по-големи телеграфопощенски станции въ страната, снабдени съ модерни съоръжения и настанени въ удобни помѣщения, всички останали служби се помѣщаватъ въ неудобни и нехигиенични помѣщения,

въ повечето случаи въ съвсем случайни сгради, абсолютно неподходящи и непригодни за нуждите на службите. Инвентарът и техническите съоръжения са стари и изхабени, изостанали още от първите години, станали вече почти негодни за употреба. Ръководното начало при стопанисването на тия институти е било само: икономич. Съзнавайки всичко това, Министерският съвет предложи и сегашното Народно събрание гласува извънреден кредит от 400 милиона лева за подновяване на всички тия съоръжения.

Но да видим сега, паралелно съ това грамадно увеличение на работата, как е вървело увеличението на персонала, заангажиран въ това ведомство, неговото материално възнаграждение и условия за изпълняване службата си и за живяне.

Г-да народни представители! Численото състояние на тия персонал през същите периоди от време, които взехъ при разглеждане развитието на отделните служби, е било следното.

Въ 1880 г. персональтъ е билъ 361 души; въ 1900 г. — 1.842; въ 1920 г. — 6.005; въ 1938 г. — 5.965. Въ проценти численото развитие на персонала се е движило, както следва: през периода 1880—1900 г. персональтъ се е увеличилъ съ 410%; презъ 1900—1920 г. — съ 226%; презъ 1920—1938 г. се е намалилъ съ 0.68%.

Какво ни показватъ всички тия данни дотукъ? Нека ги съпоставя по периоди. Презъ първите 20 години, 1880—1900 г., трафикътъ на пощенскитъ, телеграфнитъ и телефоннитъ служби е увеличенъ съ 2260%; оперативнитъ по-паричнитъ служби — съ 2.675%, а числото на персонала — съ 410%. Както се вижда, имаме едно увеличение, както на работата, така и на персонала, съ много голъмъ процентъ. Това се обяснява съ факта, че годината 1880, която вземамъ за основа при изчисленията, е почти началото на тия служби, много наскоро следъ освобождението ни, а развитието на всички институти тогава, въ съвсемъ младата ни още държава, е вървело съ много бързо темпо. Това особено е важело и за института пощи, телеграфи и телефони, безъ развитието на които е немислимо развитието въобще на държавата.

Несъответственото пъкъ увеличение на персонала — 410% — съ количеството на работата — 2.260%—2.675% — също така не е съвсемъ нормално явление, тъй като въ началото у насъ не е имало квалифициранъ и подготвенъ персоналъ, поради което числото му е тръбвало да бжде по-голъмо. Впоследствие вече тая прѣчка е била премахната, като резултатъ на което рационализацията се е засилила и не е било нужно процентното увеличение на персонала да върви въ пропорция съ това на количеството на работата.

Поради тия причини изследването на тия първи периодъ отъ време не може да бжде взето въ абсолютния му видъ за мѣрдавно, а можемъ да го имаме само за сведение.

По-ценни са констатациитъ за периодитъ 1900—1920 г. и 1920—1938 г., където вече имаме общо взето, нормални — доколкото въобще нормално се е развивала българската държава — условия за развитие както на службитъ, така и на персонала.

Презъ 1900—1920 г. трафикътъ на пощенскитъ, телеграфнитъ и телефоннитъ служби е увеличенъ съ 490%; паричнитъ служби — съ 174%; числото на персонала — съ 226%; или, взето сѣдно, работата е увеличена съ 332%, а числото на персонала съ 226%.

Несъответствието на увеличението на работата съ това на персонала тукъ не може да бжде обяснено съ същите причини, както презъ периода 1880 до 1900 г., защото тия причини тукъ не са налице. Явно е, че това увеличение въ повече на работата е станало за сметка на наличния персоналъ, като същиятъ е билъ натоваренъ съ повече работа.

Това явление, само че много по-очевидно, се забелязва и въ последния периодъ 1920—1938 г. По бюджета за 1939 г. персональтъ общо е билъ 6.108 души, а сега се предвиждатъ 6.319 души. На пръвъ погледъ личи едно слабо увеличение на служителитъ. Всѣжностъ това увеличение се погълща отъ техническитъ служби и телеграфотелефонната фабрика, а главно отъ откриването на нови телеграфопо-щенски станции въ различнитъ населени пунктове. Фактически персональтъ въ разнитъ отдели си остава почти същиятъ.

И ето: трафикътъ на пощитъ, телеграфитъ, телефонитъ и радиото е увеличенъ съ 47%, паричнитъ операции — 184%, или сѣдно работата се е увеличила съ 115%. Презъ същото време персональтъ числено, не само че не е увели-

ченъ, но е и намаленъ съ 0.67%. Работата се е удвоила, а персональтъ числено стои на същото мѣсто. Може всѣки да си представи, какво е състоянието на тия персонал и докъде е стигнало изтощението и напрежението му.

Но какво е било, г-да народни представители, материалното положение на заетия въ тия институти персоналъ? Какви са били заплатитъ му? Ще си послужа съ една таблица, където са дадени сѣднитъ годишни и месечни заплати на единъ човѣкъ презъ различни години, като е взетъ предвидъ и индексътъ на поскупването. Ще цитирамъ само месечнитъ заплати.

Презъ 1900 г. сѣдната месечна заплата за единъ човѣкъ е била 115 л., презъ 1910 г. — 176.50 л., презъ 1920 г. — 668 л., презъ 1925 г. — 1932 л., и презъ 1938 г. — 2039 л. Заплатитъ въ тая таблица презъ различнитъ години не са приравнени къмъ заплатитъ за 1938 г. Намалението ще бжде още по-чувствително, ако направимъ приравняване и къмъ 1940 г., тъй като поскупването на живота презъ 1939 и 1940 г., особено следъ обявяването на последната война е много голъмо. Отъ друга страна, тукъ посочвамъ брутни заплати, отъ които, като се приспадатъ всички удържки, като гербъ — 36 лв., за обществено подпомагане — 70 л., временна трудова повинност — 300 л., патентъ данъкъ — 140 л., жельзнопътенъ данъкъ за София — 30 л., а сега споредъ новия законъ още повече, членски вносъ къмъ професионалния съюзъ 156 л., членски вносъ къмъ фондъ „Взаимнопомощъ“ — 490 л., вноски къмъ Взаимноспомогателната каса — 700 л., или всичко 1912 л. годишно, което месечно прави 160 л. одному, фактическата месечна заплата се намалява чувствително. Не прибавямъ тукъ къмъ удържитъ и разнитъ инцидентни такива, каквито са: задължително членуване въ противопожарната организация, задължително купуване на разни книги и издания на Главната дирекция на пощитъ, телеграфитъ, телефонитъ и радиото и др. подобни, които също така влошватъ и безъ това лошото материално състояние на пощенеца.

Но нека видимъ какви са били заплатитъ. До европейската война, 1914 г., се забелязва една устойчивост, едно постоянство въ величината имъ и една задоволителност по размѣръ — сѣдно 145 л., равно днесъ на около 3500 л. месечно одному. Тая сума тогава е била достатъчна да покрие екзистенцъ-минимума и животътъ на служителитъ по пощитъ, телеграфитъ и телефонитъ е билъ сносенъ. Следъ войната презъ 1918—1919 г., заплатитъ изведнажъ спадатъ съ много голъмъ процентъ. За 1920 г. сѣдната заплата е едва 1335 л. на човѣкъ, а за 1925 г. — 1545 л., което е равно почти на 1/3. Ако се сравнятъ съ заплатитъ отъ 1910 г., 66% са били съ заплата подъ 2.000 л., 30% — отъ 2.001 до 3.000 л., 28% — отъ 3.001 до 4.140 и 2% съ заплати по-голъми отъ 4.140 л. На какво се дължи това? Ако проследимъ номиналнитъ стойности, ще видимъ, че имаме последователно увеличение за всѣка следваща година, а фактически тѣ показватъ следъ войната катастрофално намаление.

Причината за това фактическо намаление е бързото падане на лева непосредствено следъ 1918/1919 г. и голѣмиятъ стопански възходъ, който се подхваща няколко години по-късно, вследствие на които причини ценитъ на всички продукти много бързо се увеличиха. Индексътъ на поскупването къмъ 1929 г. стигна 3.281, което ще рече, че животътъ е станалъ 33 пъти по-скъпъ, безъ презъ това време да са увеличени съответно на поскупването и заплатитъ на чиновницитъ.

Г-да народни представители! За догонване поскупването на живота въ първитъ няколко години следъ войната са практикували въ бюджетитъ така нареченитъ „добавѣчни“, които са представлявали известенъ процентъ отъ общата цифра за заплати. Видно е, обаче, отъ посоченитъ данни, където при изчисленията са взети предвидъ и тия добавѣчни, колко незадоволително е било това увеличение, особено за персонала при пощитъ, телеграфитъ и телефонитъ.

Следъ изживяването на тия ненормаленъ периодъ, левътъ се е закрепилъ, ценитъ на продуктитъ са добили по-постояненъ характеръ, но безъ да се приравнятъ — нито левътъ, нито ценитъ — къмъ тия отъ преди войната, а са се задръжали на същото положение, каквото е запазено съ малко подобрение и до днесъ. Индексътъ на поскупването за 1938 г., като се вземе за основа 1908—1912 г., е равенъ на 1.972.

При това положение, за да се нагоди покупателната способност на служителитъ при пощитъ, телеграфитъ, телефонитъ и радиото къмъ така явно поскупналия животъ, трѣбвало е да се направя валоризация на заплатитъ имъ къмъ мирновременнитъ такива отпреди европейската война.

Тук, обаче, държавата се е показала доста инертна. Свикнала веднаж да плаща малки заплати, много трудно и е било да ги увеличи, въпреки че това е било наложително.

Председателстващ Димитър Пешев: Г-н Захариев! 15-ти минути се минаха. 20 минути говорите вече.

Димитър Захариев: Много бързо изтекоха.

Председателстващ Димитър Пешев: Аз не движа часовника. Той сам си върви.

Димитър Захариев: Г-да народни представители! Тъй като не съм вземал думата нито по бюджета на държавата, нито по други въпроси и съм кратък, бих ви по-молил за още няколко минути, за да завърша.

Дончо Узунов и други: Ясно е! Завършвай!

Димитър Захариев: Ще съкратя. — Като резултат на всичко това, този персонал е принуден да води едно мизерно съществуване.

Това нщо се потвърждава и от официалните представители на медицинската служба при Главната дирекция на пощите.

Нкой от дсно: Това сме го чели в „Телеграфопо-иенски вестник“.

Димитър Захариев: Сега тук ще изоставя, предвид на ксото време, една констатация на д-р Станишев, който като лекар на пощите през 1924 г. е извършвал здравословния преглед на персонала при пощите, телеграфите и радиото. Ще цитирам една по-късна статистика от 1939 г. От всичко прегледани 327 души, 301 жени и 26 мъже, намбени са 253 болни и само 74 здрави. У болните са констатирани следните болести: анемия — 100 случая, нервно разстройство — 80 случая, туберкулоза — 22 случая, плеврит и перитонит — 12 случая, порок на сърцето — 8 случая, хронически катар на ларинкса — 7 случая, повредени очи 53 случая и др.

Като се има предвид страхът, с който се явяват телефонистките на преглед и опитът на мнозина да прикрият страданията си, горензложените данни, въпреки всички старания, не отговарят вярно на действителността, и може да се предполага, че процентът на болните е по-голям от изложените по-горе. Ще изоставя, г-да народни представители, и ония думи, които и г-н министърът на железниците и председателът на парламентарната комисия по Министерството на железниците, пощите и телеграфите казаха при отиването им за запознаване с тия пощенски служби. Вие сигурно сте ги чули и ви са известни.

Г-да народни представители! Много се говори тук за духа на народа, въ това число и на нашия държавен чиновник. Но, г-да народни представители, г-н финансовият министър въ своето експозе по бюджета на държавата като че ли с студен душ тия служители. Нека ме извини г-н министърът за тая констатация. Въ тия времена на голъма скъпостия и при състоянието на очакване държавата шо-годе да им подобри материалното положение за по-сносно преживяване.

Председателстващ Димитър Пешев: Времето ви изтече отдавна, г-н Захариев.

Димитър Захариев: Всички съзнаваме грамадните нужди на държавата въ тия изключителни времена, обаче все пак аз мисля, че може да се стори нщо въ това отношение. Моля г-на министра да не стиска толкова силно държавната кесия. Нека я поразтвори, с което ще извърши един акт на справедливост, па ако щете — и на държавна мъдрост и предвидливост. Само така ще имаме и повишен дух у тия държавни служители.

Нкой от дсно: Ами данните кой ще плаща?

Димитър Захариев: Тъзи 50, 75 и 100 л., които се дават от 1 май т. г. по чл. 5 на закона за бюджета на държавата за 1940 г., са крайно недостатъчни. И не само това. Тъзи повишения ще бъдат взети обратно чрез различните нови данъчни облагания.

Председателстващ Димитър Пешев: (Звни) Завършвайте.

Димитър Захариев: Аз мисля, че след като и самият министър на железниците, пощите и телеграфите, и вие, г-да от парламентарната комисия, и всички г-да народни представители констатираме тежкото положение и изтощителния труд на служащите по пощите, телеграфите и телефоните, не бива да се спира тук. Много естествено е това положение да се подобри. Иначе цялата тая констатация ще си остане едно голо съчувствие, ако не й се даде реален израз.

Председателстващ Димитър Пешев: (Звни)

Димитър Захариев: Въ заключение, г-да народни представители, аз мисля, че заплатите на низшите и сридни служители по пощите, телеграфите, телефоните и радиото трябва да бъдат увеличени, и то на ония са заплати до 2.000 л. — с 20%, а са заплати от 2.000 — 3.000 л. месечно — с 15%. Повишенията пък за 6 прослужени години да бъдат: за VI, V, IV и III категории служители, които са и действително изпълнителният персонал, по 300 л., а за останалите категории по 200 л., и то по тия разходи за всички повишения за прослужено време.

Да се премахнат удържителите 10% върху заплатите на ергените и двойките на служба. Въ § 14 — за въсменни наети служители — и т. н. е казано: по 40 л. за София и 30 л. за другаде. Това, според мене, е свършено малко. Предлагам тая сума да се увеличи на 80 л., като въ зависимост от поскъпването на живота се допустне съответното увеличение.

Въ Централната пща по бюджета личат въ повече само 8 раздавача, от които 4 души са нови служители. При 135 души, колкото са сега, се прибавят само 4.

Председателстващ Димитър Пешев: (Звни) Завършвайте. 25 минути говорите повече, г-н Захариев.

Димитър Захариев: Г-да! Имам още 3-странички.

Обаждат се: А-а-а!

Председателстващ Димитър Пешев: Няколко пъти Ви предупредих, г-н Захариев.

Дончо Узунов и други: Ясно е, ясно! Заключение!

Димитър Захариев: Заклучавам. Най-после си позволявам, г-да народни представители, да спра вашето внимание върху въпроса за осигуряване на старини поминка на пощенските служители. Мнозина от вас са имали случая да надникнат въ разните служби и да констатира с какво напрежение се провеждат тия служби, колко нерви, при сегашната експедитивна работа, се похабват преждевременно и колко живота се топят ежегодно. Особено това е врно за служителите въ телефона и телеграфа. Ето защо аз моля прослужените за некия години на служителите по пощите, телеграфите и телефоните да бъдат намалени, особено за телефонистите да не бъдат повече от 15 години. От грижите, които ще се полагат по отношение на пощенските служители, ще зависи и качеството на изпълнение служебния им дълг.

Аз се обръщам към вас, г-да народни представители, с молба да се даде на служителите по пощите, телеграфите, телефоните и радиото онова, което тй безспорно, заслужават, за да дадат и тй максималните си усилия за напредъка на тия институти и за доброто на страната (Ржкопльскания).

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Петър Марков.

Петър Марков: (От трибуната) Г-да народни представители! Има да разглеждаме бюджета на Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните, към която е придадена и службата по радиото. Безспорно е голъмото значение на тая дирекция за културното издигане на нашия народ, затуй защото не може да става дума за сериозна, за висока култура, ако нашите пощи, въ всичките си разклонения, не могат да изпълняват предназначението си. Още повече не може да става дума за стопанско развитие на нашата страна, ако пощите не стоят на висотата на своето положение. Не може да става дума за износ на нашите плодове, ако нмаме редовна и бърза пощенска телеграфна и телефонна служба. Тия от г-да народните представители, които бяха нощес въ бюджетарната комисия, знаят какъ отделни народни представители се сражаваха да искат за своите райони по един телефонист повече или да искат нкой и друга служба повече въ

своята телеграфонощенска станция, защото както телеграмитъ, така и телефонитъ разговори се даватъ съ голямо закъснение. Често пъти — както се изнесе за Казанлъкъ — трѣбва да чакате цѣли часове, за да ви се даде телефоненъ разговоръ съ единъ телефоненъ постъ. А известно ви е, че телеграмитъ у насъ се доставятъ често пъти на другия денъ отъ деня на подаването.

Естествено, при това положение на тая служба, нашиятъ стопански животъ, особено лѣтно греме, когато почне износътъ на кръжкитъ произведения и плодове, не може правилно да се отправява. Като казвамъ това, азъ не хвърлямъ упрекъ върху Дирекцията на пощитъ, защото знамъ, че дефектитъ на тая служба се дължатъ, преди всичко на нашата голяма бедностъ; защото, когато, поради липса на достатъчно сръбства, нѣмаме такива апарати, каквито трѣбва да имаме, когато нѣмаме достатъчно чиновници, естествено е, че пощитъ не могатъ да изпълняватъ задачите, които животътъ имъ възлага. Известно е на всички ви, че тукъ гласувахме извънреденъ кредитъ отъ 400.000.000 л. за пощитъ, който отчасти ще задоволи тия нужди. Но все пакъ, понеже се обсъжда бюджетътъ на пощитъ, ние трѣбва да си поставимъ задача, въ бъдеще да задоволяваме най-належащитъ нужди на Дирекцията на пощитъ, съ всичкитъ ѝ служби, за да може да отговори ти на нуждатъ на нашия стопански животъ.

Но, г-да народни представители, въ този моментъ особено, въ който се намира България, пъкъ и цѣлиятъ свѣтъ, пощитъ съ своята четвърта служба, радио, има да изпълнятъ една особено голяма задача. Азъ съжалявамъ, че г-нъ министъръ-председателятъ не е тукъ, защото той е и министъръ на просвѣтата. Азъ ще гозоря, въ връзка съ радиото, и по въпроса за българската пропаганда. Азъ зная какво може да се каже: че не само на оязи карта, която се крие въ кабинета на Рейно, но и по картитъ въ кабинетитъ на всички министри сѣдбата на България отдавна е решена, споредъ интереситъ на великитъ сили; че България може би е вече разпределена, споредъ това какъ изискватъ интереситъ на великитъ сили, и ако ние правимъ пропаганда за вънъ отъ България, за вънъ отъ нашиятъ граници, нѣма да постигнемъ особено голями резултати. (Възражения отъ нѣкои народни представители)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-нъ Марковъ! Нѣма такава опасностъ.

Петъръ Марковъ: Азъ ще свържа това, което казвамъ.

Иванъ Петровъ: Може ли така да се приказва!

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Вие можете да внесете съ Вашата речъ смутъ.

Петъръ Марковъ: Азъ казвамъ само, г-да народни представители, че може би нашата пропаганда нѣма да даде голями резултати. Азъ не съмъ завършилъ мисълта си, а вие бързате да ме прекъсвате. Въпросътъ е, че ние не можемъ даже за правимъ удачна пропаганда. Ние имаме една голяма задача — да вършимъ вътрешна пропаганда чрезъ нашето радио. Всички вие, които идете отъдолу, знаете, че нашиятъ народъ познава много малко българската история. Нѣщо повече: нашиятъ народъ може да познава по-добре българската история, но тоя народъ, занятъ въ своитъ ежедневни работи, все повече и повече се откъсва отъ това, което възраждането му даде. Оная любовъ, която той питаше къмъ своето отечество, като чели се разслаби. Азъ казвамъ това съ болка на душата. Въ всѣки случай този новъ лостъ, радиото, може да бѣде използванъ за вътрешна пропаганда.

Г-да народни представители! Любовта къмъ нашия народъ не трѣбва да я оставяне сама да вирѣе, а трѣбва да я стимулираме, трѣбва да я засилваме чрезъ пропагандата. Ако оставимъ българския народъ, единъ силенъ народъ, макаръ и малочисленъ по брой, да престане да изпитва гордостъ отъ своята история, отъ силитъ, които въ миналитъ времена е излъчилъ, той нѣма да просъществува. И понеже на малкитъ народи, така или иначе — не зная дали нѣма да ме упрекне нѣкой пакъ, че правя лоша пропаганда — сѣдбата не е така лека, тѣ трѣбва да бѣдатъ здраво организирани, а това нѣ първо време ще извърши пропагандата. Малкитъ народи трѣбва да бѣдатъ слушени, за да могатъ, оценявайки правилно своето минало, да действуватъ и правилно въ бъдещето. Ето защо, ако не сега, то при следния бюджетъ, или съ специаленъ законъ, ние трѣбва да бѣдемъ сезирани съ въпроса за нашата пропаганда вънъ отъ България и вътре въ България.

Г-да народни представители! Българскитъ пощи сѣ регистрирали доста голямъ ръстъ въ последнитъ 5 години — за това време азъ имамъ данни. За тоя периодъ отъ време нашитъ пощи сѣ регистрирали единъ ръстъ отъ 40%, телефонитъ — отъ 31%, телеграфитъ — отъ 75%^{1/2}%, Спестовната каса и чековата служба, която сравнително скоро се въведе — 213% и радиослужбата — 350%. Следователно, имаме увеличение най-малко съ 50% на работата въ сравнение съ тая преди 5 години. Срещу това увеличението на персонала е само съ 16%. При това трѣбва да се отбележи, че нашитъ пощи съ своитъ разклонения, споредъ декларацията, която направи г-нъ директорътъ въ бюджетарната комисиия, даватъ 400 милиона годишенъ приходъ срещу 270 милиона лева годишно разходъ за тѣхъ. Следователно, пощитъ у насъ даватъ единъ излишекъ отъ около 100 милиона лева гѣд-малко годишно, който отива въ приходъ на държавата. При това потожение се поставя въпросътъ: какво трѣбва да се изправи по-нататѣкъ, за да се организиратъ нашитъ пощи така, че да могатъ правилно да отговорятъ на изискванията, които имъ се поставятъ днесъ и на тия, които ще имъ бѣдатъ поставени въ бъдеще?

Г-да народни представители! Задачитъ, които сѣ възложени на пощитъ, сѣ извънредно голями. Вие знаете, че чрезъ пощитъ се изплащатъ и пенсии, че чрезъ пощитъ се събиратъ и данъци. Всѣки държавенъ бирникъ има откритата чекова смѣтка, чрезъ която той внася всички събрани суми, вмѣсто да мѣкне съ чантата си стотици хиляди лева и да се излага на опасностъ, да бѣде нападнатъ и ограбенъ когато стига въ града. Напоследѣтъ се поставя въпросътъ и за селскитъ секретаръ-бирници, за да не бѣдатъ поставени предъ изкушението да обсебватъ общински сръбства, да могатъ и тѣ да внасятъ излишнитъ суми, които имать, чрезъ Спестовната каса, или чрезъ чековата служба.

Най-после на пощитъ се поставя и друга задача, г-да народни представители, пакъ въ връзка съ нашето радио. Всички знаете, че днесъ у насъ радиоприемнитъ сѣ изнѣ много скъпо. А знаете, отъ друга страна, значението на радиоапаратитъ, особено за селата. То е извънредно голямо. Ставаше дума, Дирекцията на пощитъ да създаде една работилница, която да работи радиоапарати, които да се продаватъ на ниска цена въ нашитъ села и изобщо въ България. Смѣтамъ, че това е най-хубавото, което може да се направи. Разбира се, понеже българскитъ радиозабогатъ е консервативенъ, като всѣки човѣкъ, на първо време ще предпочита чуждестраннитъ апарати предъ нашитъ, но постепенно ще свикне. Ето защо добре е Дирекцията на пощитъ едновременно, като прави български апарати, да набави и чуждестранни такива, разбира се, сравнително поевтини, да набави и всички части, лампи и т. н., за да може да се избѣгне грамадната спекула, която не позволява да се пласира въ селата оноза количество радиоапарати, което може да бѣде пласирано. Азъ ще ви кажа, че има страни, където най-скѣпнитъ апарати, които се продаватъ у насъ по 15.000 л., тамъ се продаватъ по 3.000 л. Трѣбва Дирекцията на пощитъ да направи всичко необходимо, за да може да отговори на тая нуждъ на нашитъ граждани, за да може радиозабонирането да вземе по-голями размѣри. Радиослужбата може да даде голями приходи на държавата. Като обикнахме службитъ по пощитъ, на насъ ни се каза, че сега нашата радиослужба дава 10 милиона лева печалба на държавата и то само при около 60.000 абонати.

За да може Дирекцията на пощитъ да отговори на своето предназначение, смѣтамъ, че тя трѣбва да се реорганизира.

Г-да народни представители! Ако работата на пощитъ бѣде поставена на единъ търговски принципъ въ смисълъ, ако сръбствата, които получаватъ пощитъ, се използватъ преди всичко за тѣхното закрѣпване, за задоволяване на тѣхнитъ нужди, за тѣхното разширение, тѣ не биха прибѣгвали нито до помощта на държавата, нито до кредитъ отъ банкитъ, нито пъкъ до самата Пощенска спестовна каса, която е уредена при Дирекцията на пощитъ. Ако на пощитъ се оставятъ сръбствата, които тѣ получаватъ, за единъ периодъ отъ 3-4-5 години, ще видите, че Дирекцията на пощитъ ще може да открие маса нови станции, ще може да създаде маса нови телефонни постове, да разрастватъ своитъ служби до такъвъ размѣръ, че да може ползата отъ тая дейностъ да се почувствува реално въ смисълъ, следъ 5 години печалбата отъ пощитъ да не бѣде 100 милиона лева, а 200-300 милиона лева; разговоритъ да ставатъ бързо, телеграмитъ да се получаватъ бързо, а същевременно да се намалятъ и телефонитъ такси, защото колкото е по-голямъ оборотътъ, толкова и такситъ, които ще се взематъ, ще бѣдатъ по-малки.

Г-да народни представители! Азъ съмтамъ, че е срамно да кажемъ, че в София има 8.000 заявления за искане телефонни постове неудовлетворени. Причината да не може да бъдатъ задоволени тия искания не е въ Дирекцията на пощите. Причината е тамъ, че не е имало сръдства, за да може да набавятъ необходимитъ материали. Това не трѣбва да продължава по-нататъкъ. На всѣка цена тоя проблемъ трѣбва да се разреши по единъ кардиналенъ начинъ.

Най-сетне, г-да народни представители, при обиколката, която комисията по Министерството на железницитъ, пощите и телеграфитъ направи въ всички учреждения и въ всички служби на пощите, констатира, че персональтъ по пощите, маже би за разлика отъ персонала въ много други учреждения и ведомства, е поставенъ въ много лошо състояние. Тамъ се работи при много голѣма напрегнатостъ. Чиновникътъ е поставенъ подъ непосредственото наблюдение на абонатитъ, телефонистътъ, напримѣръ, не може да се отклони нито за мигъ отъ своята работа. Въ сѣщото положение сѣ поставени и телеграфиститъ. Чиновникитъ по това ведомство сѣ принудени да изкарватъ своя работенъ день при непрекъснато напрежение, което имъ се налага отъ самитъ абонати. При това заплатитъ на тѣзи чиновници, както констатираха това и преждеговорившиятъ, сѣ сравнително много низки.

Първото нѣщо, което трѣбва да се направи, ако не сега, то поне когато ще се работи шатътъ на чиновникитъ, е тая категория чиновници въ България да бъдатъ задоволени малко повече, да получаватъ поне колкото другитъ чиновници, да бъдатъ приравнени по заплатата съ съответнитъ категории служители отъ другитъ ведомства, кждето има служби, които, макаръ да не работятъ така напрегнато като пощенци, получаватъ по-големъ заплати.

Има и друго нѣщо. Отъ бюджетпроектитъ ще видите, че пощенци получаватъ сравнително най-малко възнаграждение за прослужени 6 години, когато железничаритъ и другитъ служители получаватъ такова възнаграждение въ по-големъ размѣръ. Сѣмтамъ, че е актъ на справедливостъ, особено при тия тежки условия на работа за пощенци, тѣ да бъдатъ приравнени съ съответнитъ служители по другитъ ведомства. Съ това пощенци ще се задоволятъ и нѣма да искатъ сега увеличение на своитъ заплати.

Има и другъ единъ въпросъ — това е въпросътъ за пенсиитъ на пощенскитъ служители и особено на телефониститъ. Изнесе се отъ г-на министра на пощите, когато комисията обикаляше службитъ по пощите, че бошинството отъ чиновникитъ по това ведомство, и най-вече телефониститъ, срадатъ отъ редъ болести, рано се уволняватъ и не могатъ да получатъ пенсия; изнесе се, че не можело да се намѣри телефонистка, която да е прослужила 33 години, за да получи пълна пенсия така, както законътъ за пенсиитъ позволява; изнесе се, че всички се уволнявали по-рано и се пенсионирали или по болестъ, или при помалко отъ 3 прослужени години. Сѣмтамъ, че когато дадохме право на миньоритъ да се пенсионира при по-краткъ срокъ служба и при по-благоприятни условия; когато железничаритъ сѣ поставени при по-благоприятни условия за пенсиониране, трѣбва и тукъ законодателътъ за въ бъдеще да даде на пощенци, и най-вече на телефониститъ, възможностъ да се пенсионира при по-благоприятни условия.

Г-да народни представители! Завършвайки моята речъ по бюджетпроекта на пощите, телеграфитъ и телефонитъ, азъ има да прибавя само следното. Не може Дирекцията на пощите, съ нейнитъ разклонения, да успѣе, ако не се постави тя на правилни основи въ смисълъ, ако не ѝ се даде възможностъ да бъде кредитирана направо отъ Пощенската каса или отъ тамъ, гдето Пощенската каса алага своитъ сръдства. Така Дирекцията на пощите ще може да набави всички уреди и всички пособия, които сѣ необходими, инвентаръ и пр., ще може да задоволява преди всичко нуждитъ на стопанския животъ, който вече доста е разрастенъ, и отъ друга страна ще може да отговаря на културнитъ нужди на България, особено ще може да засили пропагандата, както вътре въ България, така и вънъ отъ България, безъ която, може би, не ще можемъ да просъществуваме като самостоятелна държава. (Ражкоуфскания)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Тодоръ Поляковъ.

Тодоръ Поляковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Ще бъда много кратъкъ, защото повечето отъ фактическия материалъ, който искахъ да изложа, се изнесе отъ преждеговорившиятъ. Ние ще трѣбва тукъ да направимъ само едно сумиране и една констатация. Тая кон-

статация за положението на службитъ и на персонала въ телеграфопощенскитъ станции у насъ е следната. Ние имаме преди всичко извънредно, чрезмѣрно увеличение на работата въ нашитъ пощи; увеличение, което не може да се обгърне отъ службитъ и което, ако бъде обгърнато, ще докара грамадни доходи на държавата, респективно на Дирекцията на пощите. И ако това още не е станало, трѣбва да се приеме, че има нѣщо което куца въ нашата Дирекция на пощите, за да не направи тя онова което, ако пощите бѣха притежание на частенъ стопанинъ, щѣше да бъде направено. Не може да се обясни, какъ може досега въ София да има кандидати за телефонни постове надъ 8.000 души и да не се задоволятъ тѣ, когато ще си платятъ за постовитъ, които ще получатъ! Не може да се обясни това и за единъ градъ като Пловдивъ, кждето сѣщо има неудовлетворени искания за телефонни постове, както има и въ други градове.

Г-да народни представители! Азъ искамъ да кажа още, че положението на персонала въ телеграфопощенскитъ станции е по-лошо отъ плачевно, особено по отношение на заплатитъ. Докато презъ 1938 г. имаме увеличение на работата въ пощите, въ сравнение съ 1927 г. напримѣръ, съ 480% — цитирамъ ви отъ изложението на служителитъ по пощите — персональтъ за този периодъ отъ време е намаленъ отъ 6.002 души на 5.965. Това, ако не е едно чорбаджийско експлоатиране на персонала по пощите, не зная какво друго може да бъде. По отношение на пощите, телеграфитъ и телефонитъ държавата действа по-лошо отъ който и да е чорбаджия, действа извънредно скжпернически, отивайки дори противъ собственитъ си интереси. Защото, ако държавата излизаше отъ собствения си интересъ, тя щѣше да направи нужното, за да може, напримѣръ, въ Пловдивъ телеграфопощенската станция, която преди 5 години ѝ е давала 5.000 л. дневно отъ телефонни разговори, а днесъ — 25.000 л., да ѝ даде 50.000 л. Очевидно е, че тукъ има най-напредъ една лоша смѣтка, една дезорганизация, че тукъ има липса на инициатива, липса на мѣрки, които се налагатъ и които не сѣ взети.

Друга констатация, която трѣбва да направимъ е, че трудовитъ условия на телеграфопощенския персоналъ сѣ страшно лоши. Чете ви се тукъ преди малко една анкета: отъ 327 души телеграфопощенски персоналъ само 74 души сѣ здрави. Всички други сѣ болни отъ най-страшни болести. Това го нѣма въ никое друго учреждение. Очевидно, е, че държавата въ случая е постигнала, като много лошъ господаръ. Стига вече е гледала нашата държава само да взима отъ учрежденията и нищо да не дава. Печелите отъ пощите, телеграфитъ и телефонитъ; печелите и отъ сѣдилищата. Всичко това, което държавата дава за издържането на тѣзи ресори, ѝ се връща и артисва нѣщо отгоре. Тогава за какво събирате данъци отъ народа? Азъ съмтамъ, че когато пощите даватъ, както каза г-нъ министърътъ снощи въ бюджетарната комисия, 400 милиона лева при тѣ, когато за службитъ по тѣхъ се разходватъ 271 милиона лева и остава единъ милионъ за държавата отъ 129 милиона лева, не може държавата да оставя тия чиновници да гладуватъ, да бъдатъ недостатъчно облѣчени и да работятъ при непоносими трудови условия. Това наистина не може да се търпи.

И азъ съмтамъ, че трѣбва да се взематъ мѣрки. Вѣрно е, това сега не може да стане, защото бюджетарната комисия е вече приела бюджетпроекта на пощите, телеграфитъ и телефонитъ, но поне за въ бъдеще да се увеличи персональтъ по това ведомство, както и да се подобрятъ заплатитъ. Не може да се продължава повече така. У насъ цѣлятъ финансовостопански животъ е до такава степенъ разрастенъ, уголѣменъ, че непремѣнно трѣбва да се увеличи съответно персональтъ, който трѣбва да отговори на нуждитъ, които поставя тоя животъ. Какъ може въ Пловдивъ, кждето телеграфопощенската станция е увеличила работата съ 500%, да отговори на тая работа съ едно увеличение на персонала само съ 12%? Кѣте е сръзмѣрността между увеличението на работата и увеличението на персонала? Кѣде е подобренето на заплатитъ на чиновникитъ и главно на малкитъ? Кѣде сѣ подобренето на трудовитъ условия?

Г-да народни представители! Азъ искамъ да се възползувамъ отъ случая да направя една печална констатация, именно, че това, което ние тукъ, въ Народното събрание, изнасяме, не може да намѣри мѣсто въ нашия печатъ. Преди нѣколко дни азъ отпразнихъ питакъ, въ което правѣхъ констатации за онова, което съмъ видѣлъ съ очитъ си, които констатации виждамъ и въ изложението на Съюза на телеграфопощенци. Въ нашата преса, обаче, цензурата не позволи да се напечати това мое питане. Азъ не зная отъ кого се нарежда всичко това, но азъ бия тре-

вога. Ограничава се словото на един народен представител. Това, което ние говорим и изнасяме тук, не можем да го видим публикувано в вестниците. Ето, преди два дена тук един народен представител каза някои работи за Министерството на земеделието. На другия ден, обаче, в вестниците не беше писано нищо по това. Четем след това в пресата, какво е отговорил министърът на земеделието, без да сме прочели какво е казал народният представител, комуто министърът отговаря.

Председателстващ Димитър Пешев: Говорете по предмета.

Тодор Поляков: Завършвам. — Въ края на крайщата обществото почва да се чуди и да недоумява. Парламентаризъм така не можем да имаме.

Искам също да се възползувам от случая да направя възражение и на г-н Петър Кюсеианов, който разправяше, че изобщо ние сме отишли в нашия парламентаризъм твърде напред от Учредителното събрание досега.

Председателстващ Димитър Пешев: (Звъни) Говорете по предмета. Сега се разглежда бюджетопроектът на пощите, телеграфите и телефоните.

Тодор Поляков: Не може да има парламентаризъм без свобода на словото, без гарантиране свободата на народния представител да се изказва и да бъде в контактът...

Председателстващ Димитър Пешев: Говорете по предмета.

Тодор Поляков: По предмета говоря.

Председателстващ Димитър Пешев: Отклоняват се.

Тодор Поляков: Не бива тези неща, които изнасяме ние тук, да не се отбелязват в вестниците, защото парламентаризъм без свобода на печата и без контакт и сътрудничество с народа не може да има. (Ржолтвания)

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Крум Митакوف.

Крум Митакوف: (От трибуната) Г-да народни представители! Представен ми е да разгледаме и одобрим бюджетопроекта на един ресор от голъма важност. Почтите, телеграфите и пр. имат голъмо културно, стопанско и държавно значение. Предвид на това голъмо значение, което имат пощите, телеграфите и телефоните и радиото, ще искам да се спра, както върху тяхния бюджет, така и върху тяхния вътрешен живот.

Честото смървяване на директорите на това ведомство, както и партизанското влияние в пощите неотдавна, бяха създали едно положение, което оказваше зловредно влияние върху управлението и върху персонала на пощите, телеграфите и телефоните. Бяхме стигнали дотам, че даже се заемаха позиви и протести пред вратите на канцеларията на пощенското управление. Стигнахме, по пътя на партизанството и на фаворизацията, до един момент, когато даже бюрото на директора на пощите бъркваше.

Исках да се спра по-подробно върху бюджета на пощите, телеграфите и телефоните, но предвид на краткото време, с което разполагам, и предвид на това, че трябва да се бърза с бюджетите, ще гледам да бъда колкото се може по-кратък, като същевременно, макар и набързо, премина по възможност пак цялата материя.

Някога духът на пощенеца беше твърде отрицателен по отношение на държавата. Днес, обаче, ние виждаме друга картина. Днес духът на телеграфопощенския персонал е издигнат; днес този персонал работи усилено за възхода на държавата, за възхода на нашата родина; днес виждаме в него несъмнено родолюбие и желание да се служи за общото благо. Това се дължи извънредно много на мъриците, които се взеха от няколко години. И това би ни станало още по-ясно, ако хвърлим поглед върху миналото, специално върху начина на приемането на чиновниците, тяхното разпределяне, мстене, уволнение и авансиране, и го сравним с настоящето.

Тук сведенията говорят, че в миналото, въпреки наличността на специално училище — Телеграфопощенското училище — чийто програми обгръщат всички дисциплини за встъпване в ведомството и чийто режим съвсем не отстъпва на съществуващите навремето висши телеграфопощенски школи на Запад, възпитаниците на това училище, които струваха твърде скъпо на държавата, чакаха съ месеци пред вратите на Главната дирекция, за да получат благоволенieto за приемането им в ведомството. Във същия този период това ръководство, за да угоди на партизанството, приемаше масово на служба хора без образователен ценз и мимо изричните повеления на закона за пощите, телеграфите и телефоните, където ясно е посочено, на какви условия изобщо трябва да отговаря кандидатът за постъпване на служба в това ведомство. Оставени бяха повеленията на закона за пощите, телеграфите и телефоните, според които авансирането на персонала става само по изпити. Изпити не биваха произвеждани. Нещо нормално беше, един чиновник да прескача през няколко иерархически стъпала; нещо нормално беше тогава да не се обръща никакво внимание на образованието, въпреки повеленията на закона. Странна нехайност съществуваше по отношение въпроса за авансирането на персонала. Последствията от това и до днес днешен се чувствуват.

През последните години това ведомство вече работи необезпокоявано от партизански и други фактори и се предоставя на собствената си система и на разбиранията на отговорните ръководители. То е на път да ликвидира съ всички недепости на миналото и, като се нагласи към изискванията на закона, да се подготви напълно за задачите, които му предстоят. Ведомството се рекрутира само с цензуван персонал. Преди всичко възпитаниците на телеграфопощенското училище, както това виждаме да става с възпитаниците на желъзнопътното училище, се приемат незабавно в редовете на ведомството. Всички места, които не могат по този начин да се заемат, поради бързото развитие на живота и разширението капацитета на службите, се заемат от лица, завършили други школи и училища, но обезателно с нужния образователен ценз. Системата на изпитите не само че се прилага, като неизбежно условие за авансиране, но това става по начин, който изключва каквато и да е фаворизация.

Г-да народни представители! Начинът за рекрутирането на персонала по ведомството, начинът за авансирането на персонала, както и всички други положения, засягащи непосредствено този персонал, като: преводи, наказания и пр., днес, въ отличие съ миналото, се обуславят само от повеленията на закона за пощите, телеграфите и телефоните и съзнанието на върховното ръководство на ведомството. По този начин, когато това ръководство на ведомството се държи здраво към една система и към един морал, резултатът ще бъде такъв, че ще направят излишна намъсата на професионалната организация, и ще се осигури спокойствието на персонала и сигурността на службите.

За да си съставим ясно понятие за състоянието въ ресора, интересно и необходимо е да вземем под внимание как се е развивал трафика на това ведомство и как расте количеството на персонала. Ще ви дам няколко данни, г-да народни представители.

Вътрешната обикновена кореспонденция през 1933 г. е имала всичко около 113.881.800 пратки, а през 1938 г. вече има 161.635.020 пратки; увеличение съ 42%.

Вътрешната и международна препоръчана кореспонденция е имала: общо пратки за 1933 г. 11.468.325, а за 1938 г. 14.246.127; увеличение съ 24%.

Изходящата обикновена кореспонденция за странство през 1933 г. е имала общо пратки 4.865.800, а през 1938 г. е имала общо пратки 4.976.274; увеличение съ 3-2%.

Входящата обикновена кореспонденция от странство през 1933 г. е имала 5.937.800 пратки, а през 1938 г. е имала 7.295.525 пратки; увеличение съ 39%.

Международната писмовна кореспонденция през 1933 г. е имала общо изходящи и входящи 10.382.114 пратки, а през 1938 г. е имала общо изходящи и входящи 11.192.847; увеличение съ 20%.

Въздушната поща през 1933 г. е имала общо изходящи и входящи 39.560 пратки, а през 1938 г. е имала общо изходящи и входящи 269.302 пратки, и т. н.

Г-да народни представители! Ако прегледате всичките служби, ще видите, че е имало голъмо увеличение на трафика през този период, при количествено почти същия персонал.

Ясно е, че резултатът от тези проучвания ще ни покаже, че натоварването на персонала е чрезмърно голъмо;

станциите не могат въ приетото по закона за трудовите условия време да извършват възложената им работа; тѣ трѣбва да работят и сѣбота и недѣля, и въ извънработни часове. Това е похвално, но нека признаемъ, че не е нормално и ние дължимъ да се замислимъ върху това обстоятелство. Процентътъ на заболяванията и на пенсионирането предимно по болестъ показва, че единъ огроменъ ресурсъ отъ държавната машина страда, измѣчва се, а това води къмъ преждевременно изхабяване. Това е единъ крайно сериозенъ симптомъ, който иде да обясни горещитѣ апели, които се правятъ отъ страна на персонала и ведомството къмъ народното представителство, апели, които не трѣбва да се отминатъ незабелязано.

Вземете километритѣ, които изминава единъ междуселски куриеръ, и направете смѣтка, може ли той да разнася всѣки денъ пощата, както това е крайно належащо? Дайте му коня и провѣрете, може ли да поддържа коня си; дайте му велосипедъ и провѣрете, може ли въ всѣко време да го използва, и вие ще видите, че сѣмбата на този служителъ е крайно тежка.

Отъ друга страна ние удвояваме или утрояваме километритѣ, които раздѣлятѣ е правилъ преди нѣколко години, безъ да е намаленъ неговиятъ участъкъ. Значи, искаме нѣща, които се изключватъ. Ние увеличаваме работата, а не увеличаваме персонала.

А какво е положението на телефониститѣ? Всички вие го знаете. Отъ какво именно произхожда тежкото положение на тази служба? Отъ обстоятелството, че въпреки увеличението числото на абонатитѣ, които са прикачени къмъ единъ нумераторъ, обслужването на този нумераторъ продължава да става отъ сѣщото количество телефонисти. Дойдохме до положението, отдѣлни телефонисти да припадатъ. Даже имаме и случаи на полулягане. Това е страшно гѣшо. Който е могълъ да отиде и да види какво става въ нашата телеграфнопочтенска станция, той знае това нерадостно положение.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Завършете г-нъ Митаковъ.

Крумъ Митаковъ: Да. — Какво значение има обслужването на една или повече телефонни вериги? Това всички разбираме много добре. Ние трѣбва да чакаме и по-голямо продължително, докато телефонистката успѣе да даде връзка по една телефонна линия на даденъ абонатъ. А това чакане е толкова по-голямо, колкото повече сѣ веригитѣ. При това, ако искането на връзката става презъ нѣколко станции, то времечакането отъ страна на телефонистката, докато получи крайния пунктъ, става по-голямо.

Ние имаме голѣмо търсене на телефонната услуга. Постоянно постигватъ молби за утължаване на телефонното действие, както и за непрекъснато телефонно действие. А поради липса на персоналъ, станциите работятъ или съ прекъсване, или привършватъ рано вечеръ телефонната служба. По този начинъ презъ цѣлата нощъ телефоннитѣ вериги оставатъ неизползувани. Сѣщото се забелязва и въ телеграфитѣ. Ясно е, следователно, че при ограниченъ персоналъ имаме и ограничено действие на машинитѣ и веригитѣ. А това никакъ не е рентабилно.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Завършете вече.

Крумъ Митаковъ: Да. — При днешното положение, ведомството на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ има нужда отъ около 900 човѣшка персоналъ въ повече, за да направи службитѣ си близко до нормитѣ и споредъ изискванията на стопанскитѣ и трудови условия на живота. Общата сума за новия необходимъ персоналъ не надвишава 30 милиона лева. Азъ моля г-на министра на финанситѣ, ако това увеличение сега е невъзможно вече, то поне да се има предвидъ за следващия бюджетъ.

Има сѣщо така настоятелни искания и съществуватъ неотложни нужди за откриване на нови телеграфнопочтенски постове и станции. И въ това отношение трѣбва да се направи необходимото. И сега, по новия бюджетъ, ще се съговори на тая нужда до известна степенъ, обаче въ бъдеще трѣбва да се направи нѣщо повече, тъй като животътъ не стои на едно мѣсто, а се развива и иска споко.

Ако погледнемъ, г-да народни представители, въ замѣна на този непосиленъ трудъ, който полагатъ телеграфнопочтенци, заплатитѣ, които тѣ получаватъ, ще видимъ, че 36 души получаватъ срдѣно по 5.487 л. месечно, 144 души — по 3.635 л. месечно, 347 души — по 2.840 л., 1387 души — по 2.184 л., 4011 души — по 1.640 л. и 364 души — по 1.154 л. — заплати много скромни сравнително тия отъ други ведомства.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Завършете.

Петъръ Савовъ: Ясно.

Крумъ Митаковъ: Завършвамъ. — Ние, г-да народни представители, пренебрегваме едно отъ най-доходоноснитѣ ни предприятия, едно ведомство, което презъ 1935 г. дава 278 милиона лева приходи, въ 1936 г. — 273 милиона лева приходи, презъ 1937 г. — около 309 милиона лева, презъ 1938 г. — около 341 милиона лева, презъ 1939 г. — около 380 милиона лева и презъ тази година — 400 милиона лева! Всичкитѣ служби на ведомството показватъ повишение на приходитѣ, въпреки че нѣкои отъ тарифитѣ, каквато е тази за телеграфнитѣ такси, сѣ намалени до най-крайния минимумъ. Телеграфната служба ни дава приходи 36 милиона лева за 1935 г., а за 1939 г. около 49 милиона лева. Службата отъ марки и почтенски карти ни дава 68 милиона лева за 1935 г., а за 1939 г. — 98 милиона лева. Службата отъ градски, международни и междуградски телефонни разговори ни дава 95 милиона лева за 1935 г., а за 1939 г. — 155 милиона лева. Радиослужбата ни дава 5 милиона лева за 1935 г., а за 1939 г. — около 29 милиона лева. Прибавете къмъ всичко това надъ 3 милиарда и 500 милиона лева, събрани влогове въ Почтенската спестовна каса, чиято благотелна роля е много добре известна; прибавете стромния прирастъ на държавната служба — кореспонденция, телеграми, телефонни разговори и пр., която се изпълнява отъ почтенското ведомство безплатно, и вие ще получите надъ половинъ милиардъ годишенъ приходъ, който това ведомство дава на държавата безъ принуда и съ пълна готовностъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Завършете!

Крумъ Митаковъ: Завършвамъ. — Ние истински грѣшимъ, гдето не насочимъ вниманието си къмъ това голѣмо стопанско предприятие, за да получимъ необходимитѣ приходи. Не се касае само за нѣкаква справедливостъ; не се касае само за задоволяване на най-елементарнитѣ нужди на персонала; въпросътъ се отнася за едно правилно третиране на този голѣмъ ресурсъ, за да може той да даде необходимия за живота рандеманъ. Защищавайки така нуждитѣ на ведомството, азъ защитавамъ нуждитѣ на държавата. Моята основна мисль е, да си направимъ добра смѣтка, за да видимъ, че ние неправилно стопанисваме единъ огроменъ апаратъ, заблуждавайки се съ цифровитѣ икономии, които въ дадения случай, всъщностъ, не се явяватъ като действително такива.

Моля най-наистотелно, г-да народни представители, не само да одобрите приетитѣ отъ бюджетарната комисиия подобрения, но и да съдействувате да се прибавятъ къмъ тѣхъ въ бъдеще и следнитѣ нѣколко много малки, но крайно необходими такива, въпреки че тѣ далечъ не достигатъ онова, което покрива истинскитѣ нужди на ведомството.

Касае се:

1) увеличението на възнаграждението за прослужено време да се направи по 280 л. за всѣки 6 прослужени години.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Тия предложения ще направите писмено при гласуването на отдѣлнитѣ параграфи. Нѣма защо сега да ги правите. Г-нъ министъръ Божиловъ бърза.

Крумъ Митаковъ: Още една минута, г-не председателю. Увеличението на възнаграждението, ако не може сега да се приеме, то да се има предвидъ като препорѣка за въ бъдеще.

2. Възнаграждението за почтенъ трудъ и извънреденъ таквъ да се увеличи отъ 3 милиона на 5 милиона лева.

3. Възнаграждението за фуражни пари на междуселскитѣ куриери да се увеличи отъ 1.500.000 на 2.200.000 л.

4. Километражното възнаграждение на пътуващия персоналъ да се увеличи отъ 1.500.000 л. на 1.800.000 л.

5. Дневното възнаграждение на раздѣлнитѣ за поддържане на форменото облѣкло да се увеличи отъ 300.000 л. на 900.000 л.

6. Да се увеличи числото на персонала.

Завършвамъ съ тая препорѣка за бъдещия бюджетъ, водимъ отъ желание и грижа за преуспѣването на тоя важенъ държавенъ ресурсъ. (Ръкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-да! Изчерпанъ е списъкътъ на ораторитѣ. Разискванията сѣ приключени. Въ следващото заседание ще говори г-нъ министърътъ на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ.

Има ли направя следното съобщение.

Постъпили сж:

Отъ Министерството на войната, предложение за одобрение нѣкои постановления на Министерския съветъ по Министерството на войната;

Отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ, законопроектъ за застрояване на държавното мѣсто, кварталъ № 472 въ София, отъ Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ;

Отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ, законопроектъ за допълнение закона за уредба и управление на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища и

Отъ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството, законопроектъ за учредяване на Дирекция за електрификацията на Северна България.

Законопроектитѣ ще се раздадатъ на г-да народнитѣ представители и ще се поставятъ на дневенъ редъ.

Следното заседание ще бѣде въ понеделникъ, 22 т. м., 15 ч., за когато, въ съгласие съ правителството, председателството ви предлага следния дневенъ редъ:

1. Докладъ на бюджетарната комисия по бюджетпроекта за разходитѣ по Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ за 1940 бюджетна година — продължение разискванията.

2. Одобрение на предложението за одобрение на нѣкои постановления на Министерския съветъ по Министерството на войната.

Първо четене на законопроектитѣ:

3. За българско рѣчно плаване.

4. За застрояване на държавното мѣсто кварталъ № 472, въ София, отъ Главната дирекция на пошитѣ, телеграфитѣ и телефонитѣ.

5. За допълнение на закона за уредба и управление на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища.

6. За учредяване Дирекция на електрификация на Северна България.

7. Одобрение решенията на прошектарната комисия.

Който приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 12 ч. 52 м.)

Подпредседателъ: **ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ**

Секретари:

{ **АЛЕКСАНДЪРЪ ЗАГОРОВЪ**
СТЕФАНЪ БАГРИЛОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**